

הבדלים בתפיסת העיסוק של הילד בקרב ילדים בריאים

בגילאי בית ספר יסודי על פי השכלת האם

חרוב מרים, בדיר בנאן, די"ר לימור רוזנברג

החוג לריפוי בעיסוק, הפקולטה לרפואה, אוניברסיטת תל אביב

תוצאות

בבדיקת הבדלים בתפיסת העיסוק של הילד על פי השכלת האם, לא נמצא הבדל מובהק בתפיסת העיסוק לפי ארבעת הממדים שנמדדו בשאלון שתי"ה (קושי, חשיבות, מעבר זמן ואוטונומיה). נמצא כי תפיסת העיסוק אצל ילדים לאימהות עם השכלה נמוכה ולאמהות עם השכלה גבוהה היא דומה (טבלה 1). בנוסף לא נמצא הבדל משמעותי במעורבות בפעילויות משמעותיות אצל אימהות עם השכלה גבוהה ונמוכה (טבלה 2).

טבלה 1 - ממוצעים, סטיית תקן למדדי תפיסת העיסוק לפי דיווח הילדים – שאלון שתי"ה

המשתנה	השכלה נמוכה	השכלה גבוהה	Z	P
קושי	3.93	3.47	-0.416	0.677
ממוצע	3.93	3.47		
סטיית תקן	1.6	0.73		
טווח	1.95-7.45	2.24-4.5		
חשיבות	7.93	8.26	-1.134	0.257
ממוצע	7.93	8.26		
סטיית תקן	0.60	0.53		
טווח	7.04-8.373	7.40-9.00		
מעבר זמן	6.71	6.38	-0.605	0.545
ממוצע	6.71	6.38		
סטיית תקן	0.92	1.17		
טווח	5.70-8.57	3.83-7.86		
אוטונומיה	11.5	10.7	-0.494	0.621
ממוצע	11.5	10.7		
סטיית תקן	3.53	3.71		
טווח	6-17	4-16		

טבלה 2 - ממוצעים, סטיית תקן וניתוח תוצאות להשוואת מעורבות בפעילויות משמעותיות אצל אימהות לפי רמת ההשכלה - שאלון EMAS

המשתנה	השכלה נמוכה	השכלה גבוהה	P	הערך הסטטיסטי של מבחן
אימהות	2.98	2.89	0.54	42.00
ממוצע	2.98	2.89		
סטיית תקן	0.36	0.32		
טווח	2.42-3.58	2.33-3.42		

דיון

ניתן להניח שתפיסת העיסוק של הילד מושפעת מהרבה גורמים וגם שהיא משפיעה על השתתפות הילד בעיסוקים השונים. במחקר בדקנו האם קיים הבדל בתפיסת העיסוק של הילד על פי השכלת האם. תפיסת העיסוק של הילד נמדדה על פי דיווח עצמי של הילד.

בניגוד למשוער, במחקר שעשינו לא נמצא הבדל בתפיסת העיסוק של הילד על פי השכלת האם. נמצא שתפיסת העיסוק בקרב ילדי בית ספר יסודי לאימהות עם השכלה גבוהה דומה לתפיסת העיסוק אצל ילדים לאימהות עם השכלה נמוכה.

ניתן לייחס את חוסר ההבדל בין שתי הקבוצות לזה שאימהות עם השכלה נמוכה פיתחו מודעות לגבי החשיבות של ההשכלה, הן חוו הרבה כישלונות ומשברים בחיים בגלל הקושי להתקבל לעבודה שהן מעדיפות ולכן הן נוטות לעודד את הילדים שלהן ללמוד, להיות יותר מעורבים בעיסוקים שזה יכול להשפיע באופן חיובי על תפיסת העיסוק של הילד.

ניתן להניח שתפיסת העיסוק של הילד מושפעת מהמעורבות של האם בפעילויות משמעותיות, אך נמצא שמעורבות בפעילויות משמעותיות אצל אימהות עם השכלה גבוהה ונמוכה גם דומה, וכל זה מנוגד למה שנמצא בספרות המקצועית שתומך בזה שהילדים לאימהות עם השכלה גבוהה הם בעלי תפיסת עיסוק יותר גבוהה מילדים לאימהות עם השכלה נמוכה.

מסקנות

מממצאי המחקר ניתן להסיק שלא קיים הבדל בתפיסת העיסוק בקרב ילדי בית ספר יסודי על פי השכלת האם. גודל המדגם של המחקר היה קטן, דבר שמקשה על הסקת מסקנות משמעותיות לגבי שתי קבוצות המחקר, אוכלוסיית המחקר הייתה ממרכז הארץ ומשתי ערים בלבד לכן ניתן להסיק שצריך לערוך יותר מחקרים בנושא עם מדגם יותר גדול ואוכלוסיות שונות ברחבי הארץ ובנוסף להמשיך לחקור את המקורות לתפיסת העיסוק של הילד.

הקדמה

ההתנסות היומיומית של הילדים וחוויותיהם האישיות בעת מעורבותם בעיסוקים השונים הן המקור לתפיסת הסובייקטיביות בנוגע לעיסוקים. להשכלת האם יש קשר והשפעה על הרבה תחומים בחייו של הילד, כמו: הישגים לימודיים, בריאות, תמותה, מצב סוציאקונומי ורווחה אישית. למרות המחקרים הרבים שנעשו בנושא תפיסת העיסוק, טרם נערך מחקר המשווה בין תפיסת העיסוק של הילד על פי השכלת האם במגזר הערבי. לכן, מטרת המחקר הנוכחי היא בדיקת ההבדלים בתפיסת העיסוק בין ילדים לאימהות עם השכלה נמוכה לבין ילדים לאימהות עם השכלה גבוהה.

השערת המחקר

קיים הבדל בתפיסת העיסוק של הילד על פי השכלת האם

שיטה

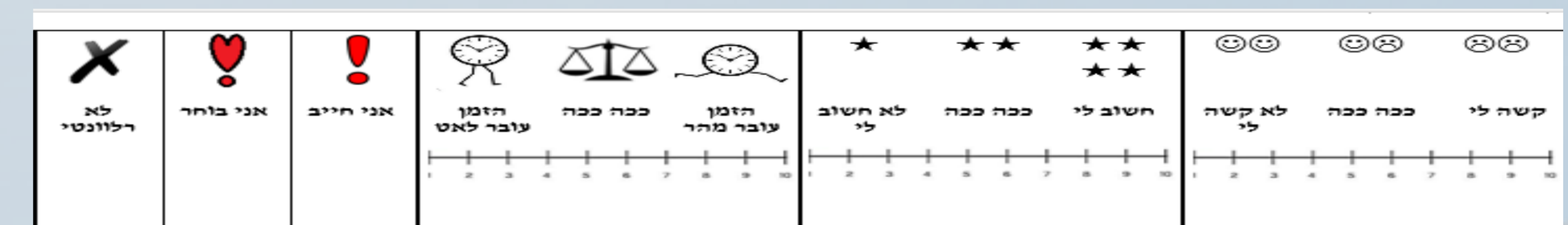
מחקר זה הוא מחקר חתך תיאורי, שנעשתה בו השוואה בין שתי קבוצות שונות אשר נדגמו במדגם נוחות בקהילה.

אוכלוסיית המחקר

במחקר השתתפו 20 ילדים בגילאי 6-12 והוריהם. 10 ילדים לאימהות עם השכלה נמוכה (עד 12 שנות לימוד), ו 10 ילדים לאימהות עם השכלה גבוהה (מעל 12 שנות לימוד). ילדים אשר נכללו במחקר לומדים במסגרת חינוכית רגילה, בריאים עם התפתחות טיפוסית. גדלו במשפחות דו-הוריות, הורים דוברי ערבית בגיל העבודה (גילאי 67-18 שנים), הורים בריאים ללא מגבלה מולדת או נרכשת, פיזית או נפשית. במחקר לא נכללו ילדים המטופלים בהווה בטיפול חושי, ריפוי בעיסוק או בכל מקצוע בריאותי אחר.

כלי המחקר

1) *Engagement in Meaningful Activities Survey (EMAS)* סקר מעורבות בפעילויות משמעותיות. זהו שאלון לדיווח עצמי להערכת מידת המעורבות בעיסוקים משמעותיים, הכולל 12 היגדים.

היגד	1	2	3	4	5
1. העיסוקים היומיומיים שלי עוזרים לי לטפל בעצמי / לדאוג לעצמי					
2. העיסוקים היומיומיים שלי משקפים את מי שאני					
3. העיסוקים היומיומיים שלי מבטאים את החירות שלי					
4. העיסוקים היומיומיים שלי מעניקים לי הישגים ותחושת הישג					
5. העיסוקים היומיומיים שלי תורמים לתחושת הכחלה שלי					
6. העיסוקים היומיומיים שלי מעורבים על ידי אחרים					
7. העיסוקים היומיומיים שלי עוזרים לאחרים					
8. העיסוקים היומיומיים שלי תורמים לי הנאה					
9. העיסוקים היומיומיים שלי מספקים לי תחושת שליטה					
10. העיסוקים היומיומיים שלי מספקים לי לבטא את ערכי האישיים					
11. העיסוקים היומיומיים שלי מעניקים לי תחושת סיפוק					
12. העיסוקים היומיומיים שלי מאתגרים אותי בדיוק במידה הנכונה					

2) שאלון תפיסת העיסוק של הילד שתי"ה, השאלון פותח לצורכי מחקר בחוג לריפוי בעיסוק באוניברסיטת תל אביב, זהו שאלון בדיווח עצמי של הילד אשר נועד להעריך כיצד ילדים צעירים תופסים את עיסוקיהם היומיומיים בכמה היבטים: היבט של קושי, חשיבות, תחושת מעבר הזמן ותחושת אוטונומיה.

3) שאלון פרטים אישיים אשר חולק להורים. שמטרתו לאסוף מידע לגבי משתנים שונים כמו: גיל, הכנסה, השכלה, מספר ילדים, דירוג הילד במשפחה ועוד.

מקורות

רייזיס, ה. (2016). מחקר חלוץ לבדיקת הקשרים בין השתתפות ואיזון עיסוקי בקרב ילדים בקבוצות גיל שונות עם התפתחות טיפוסית. חיבור לשם קבלת התואר מוסמך, אוניברסיטת תל אביב, תל אביב.